

Narječje i standard u istome razredu

Tamara Turza-Bogdan. 2013. *Kajkavsko narječje u nastavi Hrvatskoga jezika: prilozi za osnovnoškolsku nastavu*. Čakovec: Matica hrvatska – Ogranak Čakovec. 208 str. ISBN 978-953-6138-47-0

Knjiga Tamare Turza-Bogdan *Kajkavsko narječje u nastavi Hrvatskoga jezika: prilozi za osnovnoškolsku nastavu* rezultat je dugogodišnjega istraživanja započetoga autoričinim interesom za kajkavsko narječje u okvirima metodike nastave Hrvatskoga jezika. Cilj istraživanja početne recepcije djela na kajkavskome narječju jest osvješćivanje važnosti učenja i prihvaćanja svih narječja hrvatskoga jezika, ali i važnosti standardnoga jezika kao službenoga komunikacijskoga sredstva. Knjiga, osim što potiče na daljnja istraživanja, služi i kao pomoć svima koji se bave narječjima, no namijenjena je posebice učiteljima i nastavnicima hrvatskoga jezika.

Autorica na početku daje pregled starije i moderne kajkavske književnosti te kajkavske dječje književnosti osvrćući se na pisce, jezikoslovce i institucije koje u svojem radu rabe i njeguju kajkavski jezik, čak i nakon što on prestaje biti standardni. Naglašava kako važan dio proučavanja kajkavske književnosti pripada dječjemu stvaralaštvu koje je svoje uvažavanje dobilo pokretanjem dječjih časopisa *Radost* (1951.) i *Modra lasta* (1960.) (25).

U nastavku razmatra ulogu škole u razvijanju komunikacijske kompetencije na jezičnome standardu i narječjima. Iako je u prošlosti bio zanemarivan, danas se smatra da idiom s kojime učenik dolazi u školu treba biti njegovan i kao takav sastavni dio nastavnoga programa koji, kao jedan od ishoda učenja hrvatskoga jezika, navodi osposobljavanje učenika za jezičnu komunikaciju u svim priopćajnim situacijama (31).

S obzirom na činjenicu da je čitanje teksta komunikacijski proces, autorica naglašava važnost početne recepcije teksta kako bi interpretacija teksta bila uspješna te potaknula učenika na jezično izražavanje. Tamara Turza-Bogdan, u radu sa studentima Učiteljskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu – Odsjeka u Čakovcu, provodi prvo sustavno istraživanje o recepciji kajkavskih djela (osnovnoga osjećaja teksta, vlastita odnosa prema tekstu, motivsko-tematskoga sloja i jezično-stilskoga sloja). Za ispitanike uzima nastavnike i učenike osnovnih škola, od prvoga do osmoga razreda, koji pripadaju ili ne pripadaju kajkavskomu govornomu idiomu. Dvije su glavne hipoteze da govorni idiom učenika utječe na osobitosti početne recepcije odabranih djela na kajkavskome narječju i na odnos prema kajkavskome narječju u nastavi te da govorni idiom nastavnika utječe na konotaciju pojma kajkavskoga narječja i na odnos prema nastavi kajkavske književnosti. Detaljno su objašnjene ostale hipoteze, tijek i način istraživanja po razredima te metodičke mogućnosti svake pjesme ili proznoga teksta koji je tijekom istraživanja obrađen u pojedinome razredu.

U poglavlju „Odnos učenika i nastavnika prema kajkavskome narječju“ obrazlažu se dobiveni rezultati istraživanja koji pokazuju da ispitanici učenici koji ne pripadaju kajkavskomu govornomu idiomu ne osjećaju prevelike poteškoće zbog nerazumijevanja teksta te da je njihov odnos prema kajkavskome narječju pozitivan. Interes svih ispitanih učenika za kajkavsko narječje pokazao se većim no što ga prepoznaju njihovi nastavnici. Potvrdila se hipoteza da je odnos prema kajkavskome narječju pozitivniji kod nastavnika

koji pripadaju kajkavskom govornomu području. Budući da nastavnici imaju utjecaj na stvaranje budućih recipijenata kajkavske književnosti, vrlo je važna izobrazba nastavnika da ne bi imali predrasude prema narječjima te kako bi bili dovoljno kompetentni u izvođenju nastave na kajkavskome, ali i ostalim narječjima.

Problematiku uvođenja narječja u nastavu Hrvatskoga jezika autorica zaokružuje dajući primjere metodičke interpretacije kajkavske književnosti, naglašavajući važnost povezivanja svih nastavnih područja Hrvatskoga jezika, kao i jezičnih aktivnosti govorenja, slušanja, čitanja i pisanja kako bi učenici dobili potpuniju, cjelovitiju sliku jezika te kako bi im proces svakodnevnoga prijelaza iz zavičajnoga govornoga idioma u standardni jezik (i obratno) postao prirodan. Završava nekim smjernicama za budućnost, kao što su stalno praćenje učenikova interesa, korištenje zvučnim snimkama kada učitelj nije siguran u točnost svoje interpretacije, i naglašavanjem kako učenika ne treba siliti da se izražava na idiomu koji je različit od njegova govornoga idioma.

Knjiga, osim što služi kao poticaj i pomoć učiteljima i donosi rezultate istraživanja koje u nas otvara novu problematiku, ima i važnu misiju, a ta je da se zavičajni dio u većoj mjeri uvede u kurikulum osnovne i srednje škole. Takav pothvat zahtijeva veliki trud i angažman studenata i nastavnika na fakultetima i u školama. Koliko god zahtjevan bio, on bi se bogato nagradio, znajući da uporabom zavičajnoga idioma u nastavi čuvamo hrvatski jezični identitet, ali i osobni učenički identitet, i time pomazemo učenicima na putu k višejezičnosti. Početak toga puta naći ćemo u autoričinim primjerima za nastavu koji će, vjerujem, biti odskočna daska mnogim učiteljima, metodičarima, ali i studentima, za daljnje kreativno promišljanje i istraživanje.

Tamara Maljcov

Povratak pričanju priča

Vladimira Velički. 2013. *Pričanje priča – stvaranje priča: Povratak izgubljenomu govoru.* Zagreb: Alfa. 181 str. ISBN 978-953-297-421-8

Cilj je knjige *Pričanje priča – stvaranje priča* ponuditi odgovor na pitanje zbog čega je djeci važno pričati. Autorica je svoj cilj postigla, ali je uz to također objasnila i osvijestila utjecaj priča i bajki na dječji život te je ponudila konkretne poticaje za pričanje u pedagoškoj, odnosno metodičkoj praksi (studenti, dječji vrtići, osnovna škola) i u obitelji. Osim na bajke knjiga se osvrće i na druge kvalitetne narativne tekstove koje možemo usmeno prenositi djeci te opisuje moguće načine učenja vještine pričanja priča.

Djelo je namijenjeno ponajprije praktičarima i općoj publici, a može biti korisno i studentima učiteljskih i odgojiteljskih studija, kao poticaj na obnavljanje i prakticiranje ove gotovo zaboravljene, a sigurno zanemarene djelatnosti.

Knjigu čini trinaest cjelina. Nakon uvodnoga i sedam središnjih poglavlja slijedi dodatak koji sadrži primjere priča i bajki, potom sažetak na engleskome jeziku, pojmovnik, kazalo prezimena i na kraju popis literature kojim autorica zaokružuje svoju knjigu.